

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. II. De impedimentis non dirimentibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

diuturna absentia. Quamprimum autem prior maritus comparuerit, debet separari à secundo, nec potest ei cohabitare.

XVIII.
Quid sit raptus.

Quæres decimo-octavo: Quomodo raptus dirimat Matrimonium? Raptus proprie est cum persona aliqua abducitur cum violentiâ ad explendam libidinem, vel Matrimonium contrahendum, unde si vel sponte, vel precibus inducta discedat femina cum viro, etiam infcisi parentibus, non dicitur proprie raptus: ita Sanchez lib. 7. d. 13. Lessius l. 4. c. 3. d. 9. Filius t. 10. p. 2. c. 8. n. 257. Bonacina q. 4. p. 18. Layman t. 10. p. 4. c. 13. Henriquez l. 12. c. 14. Tol. l. 7. c. 13. & alii.

Quomodo dirimat Matrimonium.

Raptus dirimit Matrimonium quamdiu femina est in potestate raptoris, quantumvis liberè in Matrimonium consentiat, si invita fuerit eò prius rapta, sicut etiam sunt irrita sponsalia tunc facta: ita Sanchez, Bonacina, & alii, qui idem dicunt de sponsâ invitâ raptâ post sponsalia liberè ante raptum facta: Henriquez tamen ait tunc validum esse Matrimonium, sicut omnes fatentur esse validum, si sponsa volens abducatur invitâ parentibus. Si femina virum rapiat, validum erit matrimonium, cum Tridentinum solum loquatur de raptu femina. Validum tamen esset Matrimonium cum tertîa personâ, quæ nullo modo ad raptum illius feminae concurrat, idque licet raptor eâ ipsam intentione rapuerit ut cum illo altero iniret Matrimonium.

Quid si volentibus parentibus abducatur.

Sanchez citatus ait, si volentibus parentibus femina rapiatur invita, Matrimonium esse irritum, secus si illa volens discedat invitâ parentibus, quod secundum negat Henriquez, Navar. Toletus & alii. Emanuel Sa, Henriquez, & alii volunt ad hunc raptum sufficere si solâ libidinis causâ mulier rapiatur: probabilis tamen videtur quod ait Sanchez, Filius. Coninck d. 3. d. 4. & alii solum loqui Concilium de raptu feminae ad contrahendum Matrimonium.

Pœna raptoribus statuta.

Aliæ etiam pœnæ assignantur raptui, ut quodd raptores, fautores, &c. sint ipso jure excommunicati, perpetuò infames, incapaces dignitatum, & si sint clerici, decident de gradu. Raptor etiam tenetur convenienter dotare raptam, sive eam in Matrimonium duxerit, sive non.

XIX.
Impotentia perpetua irritat Matrimonium.

Quæres decimo-nondò: Quomodo impotentia dirimat Matrimonium? Impotentia perpetua, quæ non humanâ arte, vel absque miraculo, arte magicâ, aut periculo vitæ, vel etiam sine peccato, ut non nisi habendo copulam cum aliis viris tolli potest, irritat Matrimonium, nec jure tantum ecclesiastico, sed naturali: ita Sanch. l. 7. d. 93. & sequentibus, Filius t. 10. p. 2. c. 3. Bonac. q. 3. p. 13. Layman t. 10. p. 4. c. 11. Henriquez l. 12. c. 7. Coninck d. 31. d. 7. & alii.

Impotentia respectiva.

Fieri autem potest ut vir respectu unius feminae sit impotens, & femina respectu unius viri, ut si arcta sit, nec sine vitæ (aut gravis morbi secundum aliquos) periculo per incisionem apta huic reddi potest, quo casu irritum est Matrimonium inter illos: possunt tamen cum aliis postea validè contrahere.

Impotentia ex maleficio.

Idem est de impotentia ex maleficio, si post experientiam triennalem sibi à jure concessam, & adhibitis remediis ad averendum maleficio, copulam habere non potuerunt; possunt enim cum aliis contrahere, si tamen certo scirent postea se posse inter se habere copulam, debent ad se iterum, relicto secundo Matrimonio redire: ita Auctores citati. Impotentia autem perpetua superveniens Matrimonio non illud dirimit. Sitne

R. P. Comptonij Theol. Scholast. Tom II.

validum Matrimonium senis decrepiti ad copulam planè impotentis, & qui nullâ arte juvari possit, affirmat Henriquez, & alii, negat Bonac. n. 18. cum aliis.

Hermaphroditus, in quo unus sexus prævalet, validè contrahit secundum illum, si uterque sexus sit æqualis, potest secundum alterutrum contrahere, mortuo autem conjugè peccat si secundum alium sexum nudè contrahat, si tamen faciat, Matrimonium est validum: ita Sanchez, Coninck, Filius, Bonacina, & alii citati.

Hermaphroditus.

SECTIO SECUNDA.

De impedimentis non dirimentibus.

QUÆRES primò: De impedimentis non dirimentibus: Quid sit interdictum Ecclesie, & juris? Hæc impedimenta sunt in duplici genere; quædam enim non ex crimine, alia ex crimine confurgunt. Prioris generis sunt hæc quinque.

Impedimenta non ex crimine.

Ecclesia vetitum, nec non tempus feriatum, Atque catechismus, sponsalia, iungito votum, Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Posterioris generis sunt hæc septem:

Incestus, raptus sponsata, mors mulieris, Susceptus propria soboles, mors presbyteralis, Velsi pœniteat solemniter, aut monalem Accipiat, prohibent hæc conjugium sociandum.

Impedimenta ex crimine.

Primum itaque impedimentum est prohibitio Ecclesie, quando scilicet persona aliqua Ecclesiastica, ut Episcopus, aut alius Judex Ecclesiasticus, imo parochus prohibet ne aliqui contrahant Matrimonium ratione scandali, vel donec impedimentum aliquod examinetur: cui prohibitioni contravenire est peccatum mortale, cum materia sit gravis: ita Sanchez l. 7. d. 6. n. 6. & d. 7. Filius t. 10. p. 2. c. 9. Bonacina q. 3. p. 14. n. 2. 3. & 4. Coninck d. 30. d. 3. Bellarm. l. 1. de Matrim. c. 31. Layman t. 10. p. 4. c. 15. & alii.

Prohibitio Ecclesie.

Secundum vocatur prohibitio juris, per quam scilicet certis diebus à Concil. Trident. l. 24. c. 10. interdicatur celebratio Matrimonii, nempe à primo die Adventus, seu à mediâ nocte antecedente usque ad diem Epiphaniæ, & similiter à feriâ quartâ cinerum usque ad octavam Paschæ inclusivè.

Prohibitio juris.

Hoc ergo tempore Matrimonia publicè & solemniter benedicere est peccatum mortale, & Sacerdos graviter arbitrio Judicis Ecclesiastici puniri debet, & contrahentes ad tempus separari, aut aliâ pœnâ mulctari, si sit periculum incontinentiæ. Matrimonium autem his temporibus contrahere, etiam præmissis denuntiationibus, sponsam in domum sponsi sine solemnitate, id est convivii, tripudiis, & similibus deducere, & Matrimonium consummare non est prohibitum: ita Sanchez, Filius, Bellarminus, Navarrus, & alii, nisi contraria consuetudo aliud exigat, ut est in Germaniâ, teste Lay. num. primo.

De Matrimonio publico.

Matrimonium privatum.

Quæres secundò: Quomodo impediatur Matrimonium catechismus, sponsalia, & votum? Is qui tenet puerum in catechismo, id est, qui respondet interrogationibus quæ fiunt à Sacerdote ante januam Ecclesie super baptizandum, contrahere dicitur cognationem spiritualem imperfectam cum iisdem personis, cum quibus contrahit tenens puerum in Baptismo, sive hoc fiat ante sive post Baptismum, quæ cognatio in Baptismo

II.

Quomodo impediatur Matrimonium Catechismus.

à Concilio Tridentino restricta est ad primum gradum, ut supra vidimus. Unde juxta Navarum, Valentiam t. 4. d. 10. q. 5. p. 4. & alibi, peccat is qui cum illa personâ, vel ejus parente contrahit Matrimonium.

Hoc videtur sublatum.

Sanchez tamen l. 7. d. 10. n. 12. Henriq. l. 12. c. 2. Sa, & ut probabile Filiucius t. 10. p. 2. c. 9. n. 273. Layman t. 10. p. 4. c. 15. n. 2. & Bonacina q. 3. p. 14. n. 6. dicunt nullam in hoc contrahi cognationem, sed hoc impedimentum à Concilio Tridentino fef. 24. c. 2. esse sublatum, cum nullam de hoc impedimento ibi faciat mentionem.

Sponsalia.

Sponsalia inducunt obligationem gravem ad standum sponsalibus, unde peccat graviter qui his non dissolutis contrahit Matrimonium cum aliâ personâ: ita Sanchez l. 1. d. 27. n. 2. Bonacina q. 3. p. 14. n. 5. Filiucius c. 9. n. 274. Coninck d. 30. d. 3. n. 23. & alii.

Quo pacto votum impediatur matrimonium.

Qui emisit votum castitatis, religionis, sacrorum ordinum, aut non nubendi (idem est de juramento) licet si contrahat Matrimonium, illud sit validum, cum res uni promissa possit alteri valide dari, cum dominium illius rei non abdicaverit à se per promissionem, peccat tamen graviter contrahendo, cum faciat contra votum, ponendo se in statu, in quo servare illud non possit: ita Sanchez l. 7. d. 11. n. 4. Filiu. t. 10. p. 2. c. 9. n. 275. Bonacina n. 7. & alii. Unde etiam peccat mortaliter qui scienter contrahit cum habente hæc vota, nisi sub conditione dispensationis obtinenda.

Quid si quis habeat firmum animum ingrediendi religionem.

Quæres, an habens votum religionis aut castitatis possit inire Matrimonium firmo animo ingrediendi religionem ante consummationem? Affirmat Henricus, Caietanus, & alii apud Sanchez, qui ait hoc esse probabile. Contrarium tamen multo est probabilius, tum quia exponit se periculo manifesto mutandi mentem, & violandi votum, tum ob injuriam factam conjugii: ita Sylvester, Navarrus, Henriquez l. 12. c. 2. n. 8. Sanchez l. 1. d. 43. n. 6. & alii. Si tamen habens votum castitatis inerat Matrimonium cum firmo proposito ingrediendi religionem ante consummationem, non tenetur eo contracto ingredi; nec enim votum castitatis ad hoc eum obligat, nec ingrediendi propositum: ita Sanchez n. 9. contra Scotum, Caietanum, & alios.

III.
Quomodo impediatur incestus.

Quæres tertio: Quomodo incestus impediatur Matrimonium? Incestus hic est fornicatio cum affine in gradibus prohibitis, unde vir qui habuit copulam cum consanguineâ uxoris usque ad quartum gradum, sciens esse consanguineam ejus (idem est de uxore respectu consanguineorum viri) non potest mortuo altero conjugè contrahere licet Matrimonium cum quacunque aliâ personâ. Non tamen incurrit hoc impedimentum si ignoret esse consanguineam: ita Sanchez l. 7. d. 15. Filiucius t. 10. p. 2. c. 9. n. 283. & 284. Bonacina q. 3. p. 14. n. 10. & alii.

Quid si per vim fiat.

Nec tantum conjugibus incestus reis interdicatur Matrimonium, sed illis etiam quibuscumque habita est talis copula, si scirent esse copulam incestuosam. Si autem mulier vi oppressa sit, solus opprimens contrahit hoc impedimentum. Non autem extenditur hoc impedimentum ad cognationem legalem aut spiritualem, imo nec ad incestum quem uxor committeret cum suis consanguineis, aut maritus cum suis; cum enim sit lex pœnalis, non extenditur ad plura quàm exprimentur in jure.

Sanchez n. 5. Bonacina n. 17. Filiucius n. 281. & alii contra Angelum & alios dicunt hoc impedimentum extendi ad copulam habitam cum consanguineâ sponse de futuro in primo gradu, solum tamen durare vivente complice, quod secus contingit in copulâ cum consanguineâ sponse de præfenti, seu ante Matrimonium consummatum; est enim impedimentum perpetuum, etiam mortuâ uxore, juxta Auctores citatos. Idem affirmat Sanchez, Bonacina, Filiucius, & alii de habente copulam cum consanguineâ uxoris post mortem uxoris, Sotus tamen, Henriquez, Sa, Layman t. 10. p. 4. c. 5. n. 2. & alii hoc negant.

Quid si hæc fiat cum consanguineâ sponse.

Quæres quarto: Quomodo raptus alienæ sponse, uxoricidium, suscepio prolis, Presbytericidium, pœnitentia publica, Matrimonium cum moniali, impediatur Matrimonium? Qui rapuit alienam sponsam, sive de præfenti, sive de futuro, non potest licet contrahere Matrimonium cum ullâ personâ, sicut nec sponsa ipsa, si consensum præbuit: ita Sanchez l. 7. d. 12. n. 43. Henriquez l. 12. c. 2. Filiucius c. 9. n. 286. Bonacina n. 13. quamvis Sanchez neget de sponsâ de futuro.

IV.
Raptus sponse.

Idem est si vir injustè occidat uxorem, licet Sa & Bonacina dicant non incurri si occidat repertam in flagranti. Henriquez & alii dicunt incurri hoc impedimentum ab uxore occidente maritum, quod tamen negat Sanchez, Toletus, Filiucius, & Bonacina.

Uxoricitium.

Si quis etiam prolem communem utriusque conjugii vel alterius solius conjugis suscipiat in Baptismo aut Confirmatione, vel illam baptizet infidando Matrimonio ut cognationem contrahat cum altero conjugè, & debitum conjugale impediatur, non potest mortuo conjugè Matrimonium aliud contrahere: ita Sanchez l. 7. d. 6. n. 8. Filiucius, Bonacina, & alii.

Suscepio prolis.

Sic qui occidit injustè Sacerdotem non potest licet contrahere Matrimonium, & licet multi exhereditarij requirant ut sit convictus, communior tamen sententia ait hoc non requiri: ita Filiucius c. 9. n. 290. & alii.

Occisio exhereditarij.

Idem est de eo qui agit publicam pœnitentiam, dum hæc durat, sed hæc pœnitentia jam non sunt in usu: Sanchez d. 6. n. 10. & alii.

Publica pœnitentia.

Tandem qui Matrimonium scienter contrahit cum moniali professâ impeditur quo minus unquam contrahat Matrimonium: Sanch. d. 6. n. 12. Bonacina n. 20. & alii.

Sanchez tamen l. 7. d. 17. n. 9. Navarrus, Sotus, Henriquez l. 12. c. 2. Coninck d. 30. d. 3. n. 25. Layman t. 10. p. 4. c. 15. sine dicunt hæc impedimenta, præter impedimentum voti, sponsalium, & interdicti, usu jam & communi consuetudine esse sublata, sicque nullum esse peccatum iis qui hæc crimina admiserunt, contrahere Matrimonium sine dispensatione: Bonacina tamen n. 21. Toletus, & alii asserunt esse peccatum mortale.

Multa ex his jam non sunt in usu.

Quæres quinto: Quis possit in impedimentis Matrimonii dirimentibus dispensare? In impedimentis dirimentibus jure naturali, non potest Summus Pontifex dispensare, unde secundum diversas sententias de gradibus hujus impedimenti in lineâ ascendenti & descendenti, vel etiam transversâ, aut affinitatis, potest, vel non potest dispensare. Ratio est, quia esset occasio multorum malorum: ita Sanch. l. 8. d. 6. Filiu. t. 10. p. 2. c. 10. n. 301. Bonac. q. 3. p. 15. n. 2. Layman t. 10. p. 4. c. 6. & alii.

V.
De dirimentibus jure naturali.

Dirimentia jure Ecclesiastico.

In impedimentis jure humano seu ecclesiastico tantum dirimentibus potest Summus Pontifex dispensare, cum sit superior, ut tamen licite faciat requiritur justa causa, unde à fortiori sequitur posse dispensare in impedimentis non dirimentibus, exceptis sponsalibus: ita Sanchez l. 2. d. 40. Bonacina n. 2. Filiucius n. 302. & alii.

Quid hac in re possit Episcopus.

In his etiam impedimentis dirimentibus potest Episcopus dispensare, quando Matrimonium bonâ fide publicè contractum est, & impedimentum occultum, nec conjuges possunt sine magno scandalo separari, nec propter pauperem aut loci distantiam, vel alia justa impedimenta recurri potest ad Pontificem, nec ad Nuncium Apostolicum, qui potestatem haberet dispensandi, quamvis Henriquez l. 6. de Pœnitentiâ, c. 10. n. 1. & l. 12. de Matrim. c. 3. n. 1. dicat posse Episcopum dispensare, etiam quando potest recurri ad Nuntium, quod tamen negat Sanchez, & Bonacina: ita Sanchez l. 2. d. 4. addens n. 7. posse Episcopum in casu aliquo valdè extraordinario dispensare in impedimento detecto etiam ante contractum Matrimonium, Bonac. n. 4. & 6. Filiucius n. 302. & alii.

VI. Impedimenta non dirimentia.

Quæres sextò: An Episcopus possit dispensare in impedimentis non dirimentibus? Præter votum castitatis & religionis, ac sponsalia potest Episcopus ex consuetudine dispensare in impedimentis solùm impedientibus: ita Sanchez l. 7. d. 57. num. 15. Filiucius tr. 10. p. 2. c. 10. n. 305. Bonacina quæst. 3. p. 15. num. 3. & alii, non tamen in interdicto, nisi à se vel ab alio sibi inferiori posito, nec in incestu, nisi is qui illum commisit sit juvenis, id est non sexagenarius.

Circa impedimentum voti castitatis & religionis posset quidem Episcopus dispensare, nisi Papa sibi reservasset; cum illis enim qui sibi in suâ diœcesi sunt subditi potest Episcopus in iis omnibus dispensare, in quibus Summus Pontifex respectu totius Ecclesiæ, nisi reserventur: ita Sanchez lib. 8. d. 9. num. 3. Filiu. & alii.

Votum Castitatis & religionis.

Restringenda tamen est hæc reservatio, cum sit odiosa; utpote derogans juri Episcoporum, unde potest Episcopus dispensare in omni voto castitatis quod non est usquequaque integrum & simpliciter tale: dispensare itaque potest in voto castitatis per mensem, annum, &c. & in perpetuo voto castitatis conjugalis; cum primum non sit integrum ex parte temporis, alterum ex parte materiæ: item in voto non nubendi, in voto suscipiendi sacros ordines, in voto etiam disjunctivo, cujus altera pars est reservata, altera non, ut voeo castitatem vel jejunare singulis diebus Sabbati; ipse enim potest eligere partem non reservatam, in qua potest Episcopus dispensare.

In quibus votis castitatis dispensare possit Episcopus.

Circa votum religionis etiam potest dispensare in omni quod non est simpliciter tale, ut in voto religionis strictioris, dispensando ut transeat ad laxiorem, in voto perseverantiæ, cum solus ingressus significetur nomine voti religionis, sicque hoc solum est reservatum, item in differenda executione voti religionis, ut per mensem aut annum, præterea in materiâ in quam commutatum est votum reservatum, ut si votum castitatis aut religionis commutatum sit in jejunia aut quid simile, potest Episcopus hanc materiam commutare in aliam: ita Sanchez d. 9. 10. & 11. Filiucius c. 10. num. 307. & alii.

Idem est de votis religionis.

DISPUTATIO CENTESIMA QUINTA.

Discutiuntur reliqua circa Matrimonium.

SECTIO PRIMA.

De divortio.

I.

Quomodo differat à repudio.

QUÆRES primò: Quid sit divortium, & an adulterium sit causa sufficiens illius? Divortium est legitima viri ab uxore, vel econtra, separatio: differt à repudio quod divortium sit solùm quoad habitationem & torum, repudium autem quoad vinculum, unde illud justis de causis semper fuit licitum, hoc licet olim fuerit permillum Judæis, & iis licitum, ut putat S. Chrysostomus, Belarminus, Sanchez l. 10. d. 1. num. 7. & alii, quamvis S. Hieronymus, Magister, D. Bonaventura, Halensis, Navarrus, & alii negent, sed permillum tantum fuisse dicunt majoris mali vitandi gratia, S. Thomas verò utrumque de-

fendit problematice, Gentilibus tamen semper fuit illicitum, cum iis Deus id non permisit, sicut nec modò licitum est Judæis, cum Christus Matth. 19. illud sustulerit, & legem naturalem vigori suo restituerit.

Adulterium est causa sufficiens tam ex parte femina quam viri ad faciendum divortium perpetuum: ita Sanchez l. 10. d. 3. Coninck d. 35 d. 11. Filiucius t. 10. p. 1. c. 10. n. 364. Bonacina q. 4. p. 5. n. 2. Layman t. 10. p. 3. c. 7. n. 7. & alii communiter. Ratio est, quia cum adulterans faciat contra fidem in Matrimonio datam, non tenetur alter ei promissum amplius servare, nec debitum reddere. Non tamen sufficit solus animus committendi adulterium, nec alii actus impudici qui non perveniunt ad copulam, cum per hos non dividatur caro, & consequenter nec Matrimonium percujus consummationem conjuges facti sunt una caro. Sufficit tamen actus sodomiticus, vel cum bestia, vel cum alio homine præterquam

Causa sufficiens divortii est adulterium.